

**Archeologisch karterend
megabooronderzoek aan de
Nieuweweg te Koudum,
gemeente Súdwest Fryslân (FR)**

opdrachtgever
datum
projectleider
projectnummer
status
ISSN-nummer
MUG-publicatie

Buro Vijn
5 april 2011
de heer G.J. de Roller
92032610
definitief
1875-5313
2010-37

MUG-projectnummer	92032610
Opdrachtgever	Buro Vijn
MUG-publicatie	2010-37
Bevoegd gezag	gemeente Súdwest Fryslân
Beheer en plaats documentatie	MUG Ingenieursbureau b.v.
Onderzoek meldingsnummer booronderzoek	40211
Tekst	de heer drs. ing. G.J. de Roller
Afbeeldingen	de heer A. Huygen
Redactie	mevrouw M. Winterman
Status	definitief
Autorisatie	de heer drs. B. Bijl
Uitgegeven door	MUG Ingenieursbureau b.v. Postbus 136 9350 AC LEEK
Datum	5 april 2011
ISSN	1875-5313

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	1
1 Inleiding	2
1.1 Algemeen	2
1.2 Ligging van het onderzoeksgebied	2
1.3 Doel van het onderzoek	3
1.4 Werkwijze	3
2 Resultaten	4
3 Conclusie en aanbeveling	6
3.1 Conclusie	6
3.2 Aanbeveling	6
Literatuur	7

BIJLAGEN

Bijlage 1 Overzicht van de onderzoekslocatie, boorpuntenkaart

Samenvatting

Naar aanleiding van herinrichtingsplannen voor de percelen aan de Nieuweweg te Koudum, gemeente Súdwest Fryslân, is een archeologisch bureau- en booronderzoek uitgevoerd. Hieruit bleek dat er voor het terrein een hoge archeologische verwachtingswaarde geldt en dat de bodemopbouw in een deel van het terrein intact is. Vervolgens is er een archeologisch karterend megabooronderzoek uitgevoerd op het terreindeel waar de bodemopbouw (deels) intact was.

De top van het dekzand is handmatig bemonsterd met een megaboer (een edelmanboor met een diameter van 15 cm). Deze monsters zijn vervolgens binnen nat gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 3 mm om eventueel aanwezige archeologische indicatoren op te sporen. De boorresiduen zijn gewaardeerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

Als resultaat van het megabooronderzoek blijkt dat er fragmenten kogelpotaardewerk, verbrand natuursteen, houtskool, metaal en een sintel in de zeefresiduen aanwezig zijn. De fragmentjes kogelpotaardewerk bevinden zich in een min of meer lijnvormige zone die door het onderzoeksgebied loopt (zie bijlage 1). Hoewel het aardewerk erg fragmentarisch is, is niet volledig uit te sluiten dat dit aardewerk een vindplaats representeert.

Na overleg met mevrouw A. Mennens-Van Zeist, archeoloog van Steunpunt Monumentenzorg Fryslân, is echter besloten dat, gezien het geringe aantal archeologische indicatoren en beperkte omvang van deze vondstlocatie, vervolgonderzoek niet noodzakelijk is. Deze aanbeveling wordt onderschreven door de heer T. Gietema van de gemeente Súdwest Fryslân.

Mocht men echter tijdens de uit te voeren werkzaamheden onverwacht archeologische sporen of vondstmateriaal aantreffen, dan is men wettelijk verplicht om het plaatselijk bevoegd gezag, de gemeente Súdwest Fryslân, hiervan onmiddellijk in kennis te stellen.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

De aanleiding voor het hier beschreven archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) zijn de herinrichtingsplannen voor de onderzochte percelen aan de Nieuweweg te Koudum, gemeente Súdwest Fryslân. Uit het reeds uitgevoerde bureau- en booronderzoek blijkt dat er voor het terrein een hoge archeologische verwachtingswaarde geldt en dat de bodemopbouw in een deel van het terrein intact is. Hierdoor bleek het noodzakelijk een archeologisch vervolgonderzoek uit te voeren in de vorm van een karterend megabooronderzoek (Roller 2010). In dit rapport worden de resultaten van dit karterend onderzoek beschreven.

Buro Vijn heeft MUG Ingenieursbureau, afdeling Archeologie, opdracht gegeven het karterend megabooronderzoek uit te voeren. Het archeologisch booronderzoek heeft plaatsgevonden op 6 april 2010 en stond onder leiding van de heer G.J. de Roller met ondersteuning van de heer P. Visser en is uitgevoerd conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1. en de richtlijnen van provincie Fryslân.

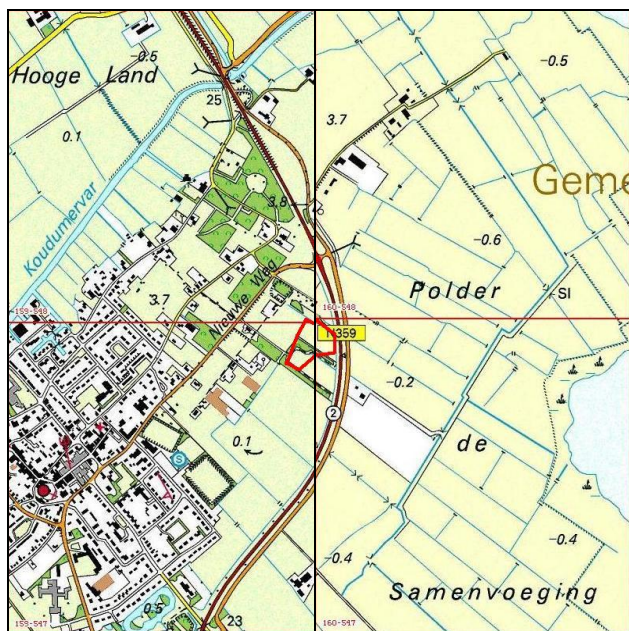
Tabel 1.1 Overzicht van de objectgegevens

Provincie	Fryslân
Gemeente	Súdwest Fryslân
Plaats	Koudum
Toponiem	Nieuweweg
Kaartblad	15B
Coördinaten	159962/548010 NW 160060/547942 NO 159936/547848 ZO 159898/547875 ZW
Grondsoort	Zand
Geomorfologie	Dekzandrug

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt aan de Nieuweweg te Koudum en is in gebruik als grasland en is voorzien van houtsingels (zie afbeelding 1). De totale onderzoeksoppervlakte is circa 1,2 ha.

161/548

159/547

Afbeelding 1. Topografische kaart met in het rood het onderzoeksgebied (bron: Topografische Dienst Nederland)

1.3 Doel van het onderzoek

Het karterend booronderzoek heeft als doel de volgende vragen te beantwoorden.

- Vraag 1: Zijn er archeologische indicatoren aanwezig?
- Vraag 2: Representeren de archeologische indicatoren een vindplaats?
- Vraag 3: Wat is de omvang van de vindplaats?
- Vraag 4: Uit welke archeologische periode stammen de indicatoren?
- Vraag 5: Welke vervolgstappen moeten worden ondernomen?

1.4 Werkwijze

Het karterend megabooronderzoek bestaat een boorgrid van twintig boringen per hectare. Om een juiste indruk van de bodemopbouw te kunnen krijgen, zijn deze boringen verspreid over het terrein gezet. De boringen zijn in raaien gezet, waarbij de afstand tussen de boringen circa 25 m bedraagt en de afstand tussen de raaien circa 20 m. In de naast elkaar liggende raaien verspringen de boorpunten, zodat er een ideale verdeling van de boorpunten over het terrein ontstaat. Voor het boren is er gebruikgemaakt van een verlengbare edelmanboor met een diameter van 15 cm.

De intacte top van het dekzand is bemonsterd en binnen nat gezeefd over een zeef met een maaswijdte van 3 mm om eventueel aanwezige archeologische indicatoren op te sporen. De boorresiduen zijn gewaardeerd op het voorkomen van archeologische indicatoren.

2 Resultaten

In vier boringen bleek de bodemopbouw alsnog dusdanig verstoord te zijn dat er geen zeefmonsters genomen zijn. Het betreft de boringen 4, 8, 20 en 21. In de zeefresiduen is over het algemeen veel grind aanwezig.

In de boringen 1, 3, 4, 8, 9, 11, 14, 17, 19, 20, 21, 23 en 24 zijn behalve grind geen archeologische indicatoren aangetroffen (zie tabel 2.1). In boring 15 is een stukje metaal aangetroffen. In de zeefresiduen van boringen 6, 7, 10, 12, 13, 15, 16, 22 en 25 zijn fragmentjes houtskool aangetroffen. In boring 2 en boring 18 is één klein fragmentje aardewerk aanwezig. In boring 6 zijn drie stukjes aardewerk aanwezig, waarvan één redelijk groot, tevens is een sintel aanwezig (zie afbeelding 2). In boring 13 is een fragmentje baksteen en een fragmentje roodbakkend, geglazuurd aardewerk aanwezig. In boring 5 komt verbrand natuursteen voor.

In de onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van de inhoud van de zeefresiduen per boring. Tabel 2.2 geeft een overzicht van de archeologische perioden en hun dateringen.

Tabel 2.1 Inhoud van de zeefmonsters

Boring	Diepte cm-mv	Horizont	Inhoud
1	45-60	E, B	leeg
2	50-60	E, B	aardewerk
3	50-70	E, B	leeg
4			bodem verstoord
5	60-80	E, B	verbrand natuursteen
6	50-80	E, B	houtskool 2x, aardewerk 3x, sintel
7	60-80	B	houtskool 2x
8			bodem verstoord
9	80-100	B	leeg
10	40-60	B	houtskool
11	50-80	B	leeg
12	50-70	E, B	houtskool 3x
13	40-55	E, B	houtskool, baksteen, roodbakkend aardewerk, geglazuurd
14	30-50	B	leeg
15	30-6-	E, B	houtskool 3x, metaal
16	50-70	B	houtskool 2x
17	40-70	E, B	leeg
18	50-70	B	aardewerk
19	30-50	E, B	leeg
20			bodem verstoord
21			bodem verstoord
22	55-70	B	houtskool 2x
23	50-70	B	leeg
25	40-70	E, B	houtskool

Het aangetroffen niet-geglazuurde aardewerk heeft een magering van zand en is rood tot roze van kleur aan de buitenzijde met een zwarte kern. Het aardewerk betreft kogelpotaardewerk en dateert uit de middeleeuwen. Een nadere datering is op basis van deze fragmentjes niet goed mogelijk.

Afbeelding 2. Beeld van de vondsten in boring 6

Tabel 2.2 Vereenvoudigde archeologische tijdschaal (naar Brandt et. al. 1992)

Periode	Datering
Paleolithicum	tot 8800 voor Chr.
Mesolithicum	8800 - 4900 voor Chr.
Neolithicum	5300 - 2000 voor Chr.
Bronstijd	2000 - 800 voor Chr.
IJzertijd	800 - 12 voor Chr.
Romeinse Tijd	12 voor Chr. - 450 na Chr.
Vroege Middeleeuwen	450 - 1050 na Chr.
Late Middeleeuwen	1050 - 1500 na Chr.
Nieuwe Tijd	1500 - heden

3 Conclusie en aanbeveling

3.1 Conclusie

Uit het karterend onderzoek blijkt dat in de boringen 2, 6 en 18 middeleeuws kogelpotaardewerk aanwezig is. Deze boringen vormen een noord-zuid gerichte zone die centraal in het onderzoeksgebied ligt. Hierbuiten is vooral houtskool aangetroffen.

De vragen uit de inleiding kunnen als volgt worden beantwoord.

Vraag 1: Zijn er archeologische indicatoren aanwezig?

Ja, er zijn kleine fragmenten kogelpotaardewerk, verbrand natuursteen, houtskool, metaal en een sintel aanwezig.

Vraag 2: Representeren de archeologische indicatoren een vindplaats?

Het kogelpotaardewerk bevindt zich in een lijnvormige zone die door het onderzoeksgebied loopt. Hoewel het aardewerk erg fragmentarisch is, is niet volledig uit te sluiten dat dit aardewerk een vindplaats representeert.

Vraag 3: Wat is de omvang van de vindplaats?

De zone met aardewerk beslaat ruwweg een rechthoek van 120 bij 50 m.

Vraag 4: Uit welke archeologische periode stammen de indicatoren?

De dateerbare indicatoren stammen uit de middeleeuwen.

Vraag 5: Welke vervolgstappen moeten worden ondernomen?.

Gezien het aantal en de omvang van de aangetroffen archeologische indicatoren wordt archeologisch vervolgonderzoek niet aanbevolen.

3.2 Aanbeveling

Na overleg met mevrouw A. Mennens-Van Zeist, archeoloog van Steunpunt Monumentenzorg Fryslân, is echter besloten dat, gezien het geringe aantal archeologische indicatoren en beperkte omvang van deze vondstlocatie, vervolgonderzoek niet noodzakelijk is. Deze aanbeveling wordt onderschreven door de heer T. Gietema van de gemeente Súdwest Fryslân.

Mocht men echter tijdens de uit te voeren werkzaamheden onverwacht archeologische sporen of vondstmateriaal aantreffen, dan is men wettelijk verplicht om het plaatselijk bevoegd gezag, de gemeente Súdwest Fryslân, hiervan onmiddellijk in kennis te stellen.

Literatuur

Ten behoeve van deze rapportage is de volgende literatuur geraadpleegd:

- Brandt, R.W. et. al. (red), 1992. Archis, Archeologisch basisregister, versie 1.0 Amersfoort.
- Roller, G.J. de. 2010. Archeologisch bureau- en booronderzoek aan de Butenskar te Koudum, gemeente Súdwest Fryslân (FR), MUG-publicatie 2010-21.

Bijlage 1 **Overzicht van de
onderzoekslocatie,
boorpuntenkaart**